

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Р.М. Постоловський
« 29 » березня 2019 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»
на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня)
бакалавра, спеціаліста, магістра**

Схвалено вченою радою педагогічного факультету
Протокол № 3 від «19» березня 2019 р.

Голова вченої ради
педагогічного факультету проф. В. В. Сілков

Розробники: проф. В.В.Сілков
проф. Пелех Ю.В.
проф. Сойчук Р.Л.
проф. Петренко О.Б.

Рівне – 2019

Програма фахового випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра / проф. Сілков В. В., проф. Пелех Ю.В., проф. Сойчук Р.Л., проф. Петренко О.Б. – Рівне : РДГУ, 2019. – 11 с.

Розробники:

Сілков В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри математики з методикою викладання, декан педагогічного факультету РДГУ.

Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, професор кафедри загальної педагогіки, соціальної роботи та освітнього менеджменту РДГУ.

Сойчук Р.Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ.

Петренко О. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Грицай Н.Б.

Програма фахового випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра/спеціаліста/магістра визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра, зміст основних освітніх компетентностей, критерії оцінки відповідей вступників, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданнях кафедр педагогіки початкової освіти (протокол № 2 від 19.02.2019 р.), теорії і методики виховання (протокол № 1 від 29.01.2019 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модернізаційні зміни, що відбуваються в українській освіті у зв'язку з євроінтеграційними процесами, суспільно-політичними подіями у державі, прийняттям та оновленням змісту низки нормативно-правових документів з питань освіти і виховання (Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Проектів стандартів вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції «Нова українська школа» та ін.) зумовлюють необхідність перегляду формування професійної компетентності майбутнього педагога, спроможного реалізувати на практиці завдання освіти та виховання підростаючого покоління.

Зміст освітньої програми «**Педагогіка вищої школи**» передбачає розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для організації освітнього процесу та підготовки кадрів для вищої школи. Програма передбачає підготовку здобувачів вищої освіти до впровадження нових освітніх, педагогічних та інформаційних технологій в професійній діяльності.

Професійна компетентність викладача вищої школи розглядається як інтегративне утворення, яке визначає здатність компетентно розв'язувати різноаспектні комплексні задачі і проблеми в галузі вищої освіти, що передбачає спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для креативного мислення та інноваційної діяльності; вирішувати професійні завдання, що характеризуються комплексністю, варіативністю та інтегрованістю педагогічних умов організації освітнього процесу, керуючись принципами фахової комунікації, міжособистісної взаємодії, інноваційної професійної діяльності.

Програму вступного випробування укладено відповідно до завдань середньої та вищої освіти, задекларованих у зазначених вище нормативно-правових документах, та відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. за № 266» для комплексної оперативної оцінки знань, умінь і навичок вступників на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» із галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) «бакалавра»/ «спеціаліста»/«магістра».

Відповідно до вимог Стандарту вищої освіти вступники, окрім загальних компетентностей, на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) «бакалавра»/ «спеціаліста»/«магістра» повинні володіти фаховими компетентностями, а саме: психологічна, педагогічна (дидактична, виховна, організаційна), методична та професійно-комунікативна.

До програми включено перелік питань з галузі педагогіки у межах освітньо-професійної програми бакалавра, вимоги до рівня підготовки вступників, запропоновано критерії оцінювання відповідей на фаховому випробуванні, списки рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів.

Відтак, основною **метою** фахового випробування є перевірка рівня фахової компетентності вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Проекту стандарту вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції «Нова українська школа», що є передумовою успішного виконання освітньої програми «Педагогіка вищої школи».

Вимоги до рівня підготовки вступників

Вступник повинен знати:

1. Основні державні нормативні документи, що визначають зміст освіти та виховання у закладах освіти.

2. Державний стандарт початкової освіти, загальні та обов'язкові результати навчання за основними галузями.

3. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту».

4. Сутність і специфіку організації, здійснення, оцінювання та корекції освітньої та виховної діяльності педагога у контексті реалізації концепції «Нова українська школа».

5. Сутність компетентнісного підходу в освіті, ключові компетентності та їх сутнісні ознаки.

6. Знати особливості організації освітнього середовища закладу освіти та роль педагога у формуванні психологічно безпечного середовища.

7. Зміст та напрями організації національно-патріотичного виховання підростаючого покоління згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

8. Традиційні та інноваційні освітні та виховні форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу.

9. Основи педагогіки в об'ємі, необхідному для вирішення виховних, навчальних, науково-методичних і організаційно-практичних дій.

Вступник повинен уміти:

1. Оперувати професійною термінологією, демонструвати готовність до організації освітньо-виховного процесу у закладі освіти на рівні сучасних вимог.

2. Аргументовано висувати конкретні освітні завдання з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей вихованців і колективу.

3. Планувати, проектувати, конструювати та організовувати освітній процес, керувати ним та оцінювати його результати, добирати форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу у закладі освіти.

4. Демонструвати здатність критично мислити, здатність до узагальнення, аналізу і синтезу у професійній діяльності.

5. Уміти визначати рівень вихованості та розвитку особистості та розвитку колективу з використанням комплексу психолого-педагогічних методів, проектувати індивідуальний розвиток особистості та коригувати міжособистісні стосунки в колективі, створювати виховне середовище.

6. Демонструвати високий рівень педагогічної техніки, професійного педагогічного мовлення та ефективного педагогічного спілкування та взаємодії у виховній роботі з здобувачами освіти, батьками та громадськістю.

7. Встановлювати соціально-психологічний комунікативний контакт, індивідуально орієнтовану взаємодію, що забезпечує творчий характер освітнього процесу та сприятливий психологічний мікроклімат у колективі.

8. Координувати діяльність педагогів, батьків та громадськості в освітньому процесі.

Правила проведення випробування

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності екзаменаційного листа та документа, який засвідчує особу (паспорт).

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ.

Вступникам, які беруть участь в усних вступних випробуваннях, дозволяється мати при собі ручку з чорнилом (пастою).

Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань; заміна завдань не дозволяється.

Вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань.

Під час вступного випробування не дозволяється порушувати тишу, спілкуватися з іншими вступниками, користуватися електронними, друкованими, рукописними інформаційними джерелами.

Запис відповіді на екзаменаційні завдання здійснюється в аркуші усної відповіді, під якою ставиться підпис вступника та членів екзаменаційної комісії.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях та в конкурсі не

допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування (випробувань) з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань.

Перескладання вступних випробувань не дозволяється.

Оцінювання відповіді вступників здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора. Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Об'єкт, предмет, мета педагогіки як наукової галузі.
2. Основні категорії педагогіки.
3. Генезис педагогічної думки. Видатні персоналії.
4. Система педагогічних наук.
5. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.
6. Нормативно-правова база розвитку сучасної освіти в Україні.
7. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту» (2017 р.).
8. Компетентнісний підхід в освіті. Ключові компетентності, сутнісні ознаки компетентності.
9. Процес навчання: сутність, функції, структура. Рушійні сили процесу навчання.
10. Характеристика компонентів процесу навчання та етапів засвоєння знань.
11. Система дидактичних принципів, їх характеристика.
12. Інтеграція та диференціація в освіті.
13. Зміст освіти: сутність, компоненти. Фактори, що впливають на розробку змісту освіти.
14. Державні нормативні документи, що визначають зміст освіти, їх характеристика.
15. Методи навчання: сутність поняття, функції, структура. Класифікація методів навчання. Характеристика основних груп методів навчання.
16. Форми організації навчання та їх трансформація у сучасній системі освіти.
17. Особливості організації самостійної роботи здобувачів освіти у процесі навчання.
18. Освітні технології: еволюція поняття, сутність, структура.
19. Інтерактивні методи та технології в сучасній освіті.
20. Особистісно-орієнтована модель сучасної освіти.
21. Діагностика та моніторинг якості навчальних досягнень здобувачів освіти.
22. Професіограма педагога у контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».
23. Інклюзивна освіта. Особливості організації навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.
24. Педагогіка партнерства. Принципи партнерства. Основні риси педагогіки партнерства.
25. Стратегія освітньої політики в Україні у контексті її входження в європейський простір вищої освіти.
26. Мета та завдання виховання в сучасній школі згідно вимог Концепції Нової української школи.
27. Мета, завдання та принципи національного виховання.
28. Рушійні сили, особливості і структурні компоненти процесу виховання.
29. Характеристика компетентнісного підходу у вихованні.
30. Сутнісні характеристики ключових компетентностей у світлі вимог Нової української школи.
31. Формування виховного середовища закладу освіти відповідно до вимог Нової української школи..
32. Технології виховання в сучасній школі у світлі вимог Нової української школи.
33. Методи виховання, характеристика підходів до їх класифікації. Прийоми виховання.
34. Форми і засоби виховання. Класифікація форм виховної роботи. Функції форм виховної роботи.
35. Сутнісні характеристики національно-патріотичного виховання згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.
36. Роль класного керівника (класовода) в організації життєдіяльності учнівського колективу згідно вимог Нової української школи. .

37. Робота вчителя початкових класів з батьками дітей. Сучасні форми і методи співпраці з батьками і залучення батьків до освітнього процесу у світлі вимог Нової української школи.
38. Завдання і зміст морального виховання. Особливості морального виховання у початковій школі. Ідеї морального виховання у спадщині В. Сухомлинського.
39. Завдання і зміст розумового виховання учнів молодшого шкільного віку. Форми і методи розумового виховання.
40. Завдання та основні принципи правового виховання школярів. Особливості правового виховання учнів молодшого шкільного віку.
41. Педагогіка партнерства. Основні риси педагогіки партнерства у Новій українській школі.
42. Методика роботи вчителя початкових класів із запобігання правопорушень неповнолітніми. Булінг у школі. Закон про протидію булінгу.
43. Сімейне виховання, форми взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей.
44. Методи вивчення сім'ї учня. Роль сім'ї у розвитку особистості.
45. Позакласна виховна робота, її мета та завдання. Напрями і форми організації позакласної виховної роботи. Роль позакласної виховної роботи у освітньому процесі початкової школи.
46. Позашкільна освіта і виховання, її сутність, специфіка та особливості. Структура позашкільної освіти й виховання. Мета, принципи позашкільної освіти і виховання.
47. Сутність поняття «колектив», його ознаки та функції. Колектив як об'єкт і суб'єкт виховання. Формування учнівського колективу, стадії його розвитку.
48. Особливості фізичного виховання учнів початкових класів. Завдання, форми, засоби фізичного виховання молодших школярів.
49. Планування виховної роботи з класом. Напрями, специфіка та алгоритм планування виховної роботи з учнями молодшого шкільного віку.
50. Педагогічне вивчення учнів та учнівського колективу. Форма спостереження за розвитком дитини у контексті функціонування Нової української школи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою. Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника при відтворенні навчального матеріалу елементарні, фрагментарні, зумовлені початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних закономірностей. У вирішенні завдань вступник не виявляє самостійності, демонструє низький рівень умінь аналізу освітнього процесу, приймати рішення. Вступник володіє окремими поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії (принципи, закони).

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не обґрунтовуючи взаємозв'язок між ними, знає та може сформулювати з допомогою викладача окремі теоретичні положення за словесним формулюванням і, навпаки; припускається помилок, які повною мірою самостійно виправити не може.

III рівень – достатній. Вступник знає і може самостійно сформулювати основні закони, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може схарактеризувати основні положення теорії, самостійно застосовує знання у стандартних ситуаціях та спроможний навести приклади їх застосування у практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Вступник може самостійно робити висновки, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.

IV рівень – високий. Вступник має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь вступника відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.

Таблиця відповідності рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання відповідей вступників під час фахового випробування

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	1-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності непринципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу.	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар В. Дидактика: підручник / В.Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студентів ВНЗ / Н.П.Волкова. – К.: Академвидав, 2009. – 616 с.
3. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.).
4. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. - №7.– С. 1-18.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти: Схвалено рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 17.08.2017 р., протокол № 6/1-2. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>.
6. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212с. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/25153/1/>
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М.Дичківська. - К., 2004. – 352с.
8. Дідик О.В. Компетентнісно-орієнтоване навчання у процесі формування творчої особистості молодшого школяра / О.В.Дідик. – Х.: Основа, 2010. – 144 с.
9. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В.Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
11. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
12. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
13. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
14. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
15. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія/ Упор. О.О.Любар. – К., 2005. – 768 с.
16. Караманов О.В. Визначення головних цілей уроку і виховного заходу: навч.-метод. матеріали / О.В.Караманов.- Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2006. – 58 с.
17. Кодлюк Я. П. Дидактика початкової школи: практ. курс / Я.П. Кодлюк. – Тернопіль:Астон, 2013.– 160 с.
18. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід і українські перспективи / За заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
19. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ МОН від 16.06.15 року № 641. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vixovannya/>
20. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/.
21. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підручник / А.І. Кузьмінський, В.Я. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 445 с.
22. Кузьмінський А.І. Технологія і техніка шкільного уроку: навч.пос. / А.І. Кузьмінський, С.В. Омеляненко. – К.: Знання, 2010. – 335 с.
23. Логачевська С.П. Диференціація у звичайному класі: посібник для вчителя/ С.П. Логачевська. - К. : Заповіт, 1998. - 336 с.
24. Малафіїк І.В. Дидактика: навчальний посібник / І.В.Малафіїк. – К.: Кондор, 2005.– 398 с.

25. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н.Є.Мойсеюк. – К.: КДНК, 2001. – 608 с.
26. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг.ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 128 с.
27. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / За заг.ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 160 с.
28. Наволокова Н.П. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / Н.П.Наволокова. – Х.: Основа, 2010. – 117 с.
29. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Н. М. Бібік. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
30. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. О.М.Пехоти. – К., 2001. – 256 с.
31. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Я.. – К., 2006. – 700 с.
32. Підласий І. ІІ. Педагогіка початкової школи: підручник [Електронний ресурс] / Іван Павлович Підласий. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://ibib.ltd.ua/neravnomernost-razvitiya-26112.html>.
33. Петренко О. Б. Гендерний підхід в освіті й вихованні : навч.метод. посіб. – Рівне : О. Зень, 2017. – 322 с.
34. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навчально-методичний посібник / М.Г.Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
35. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М.Фіцула. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.
36. Чайка В. Основи дидактики: навчальний посібник/В.Чайка.– К.: Академвидав, 2011. – 240 с.
37. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 248 с.
38. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: навчально-методичний посібник / П.М.Щербань. – К.: Вища школа, 2002. – 215 с.
39. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навчальний посібник / Н.В.Якса. – К.:Знання, 2007. – 358 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. <http://library.rshu.edu.ua/>
2. <http://www.info-library.com.ua>
3. <http://www.lib.meta.ua>
4. <http://www.lib.ua-ru.net>
5. <http://www.nbuuv.gov.ua>
6. <http://www.osvita.org.ua>
7. <https://pidruchniki.com/>